

Jak uczyć wymowy?

Wiceprezes Stowarzyszenia Nauczycieli
przy ZPB Anastazja Hakiri

3 podejścia do nauczania wymowy

1. Wymowy nie powinno się jakoś specjalnie uczyć – najważniejsze są leksyka i gramatyka.
2. Należy dążyć do osiągnięcia przez uczniów idealnej wymowy – mają mówić bez naleciałości, obcego akcentu (niewykonalne laryngologicznie, neurologicznie i motorycznie po osiągnięciu wieku krytycznego – lateralizacja półkul, zakończenia włókien nerwowych przestają rejestrować wszystkie długości fal).
3. Uczymy wymowy w takim stopniu, który zapewni skuteczne porozumiewanie się.

Jak uczy się wymowy

- 1) etap pierwszy: rozwijanie u uczących się słuchu fonematycznego, czyli umiejętności rozróżniania dźwięków (metody receptywne)
- 2) etap kolejny: wykształcenie prawidłowych wzorców kinestetyczno-ruchowych artykulacji (metody artykulacyjne)

Dopóki nie będzie w stanie rozpoznać, nie wymówi świadomie.
Dopóki nie rozróżni dźwięków, będzie mieć duże problemy z zapamiętaniem.

Jak uczy się wymowy

- 1) etap pierwszy – to rozwijanie u uczących się słuchu fonematycznego, czyli umiejętności rozróżniania dźwięków (metody receptywne)
 - takie same czy różne (*wejść – wyjść; Kasia - kasza*)
 - liczenie powtórzeń par minimalnych
 - dopasowywanie wyrazu słyszanego do napisanego
- 2) wykształcenie prawidłowych wzorców kinestetyczno-ruchowych artykulacji (metody artykulacyjne)

Metody receptywne

1. Takie same czy różne

L (lektor) czyta:

Kasia – Kasia

Kasia – kasza

U (uczący się) zapisuje:

▶ TS (takie same)

▶ R (różne)

2. Technika numeru

L czyta:

proszę, proszę, proszę, proszę, proszę, proszę

U zapisuje:

▶ 1 1 1 2 1 1

3. Technika powtórnego wyrazu

L czyta:

puszczy (1) – puści (2) – puści (2)

U zapisuje:

▶ 1 2 2

Metody receptywne – cd.

4. Technika liczenia powtórzeń

L czyta:

czysta ▶ 1

trzysta ▶ 2

czysta – czysta – trzysta – trzysta – czysta – czysta

U zapisuje:

1 ▶ 4 x 2 ▶ 2 x

5. Technika dopasowania wyrazu usłyszanego do napisanego

L czyta:

puszczy

kasza

U zaznacza:

puszczy – *puści*

kasza – *Kasia*

6. Wskazywanie obrazka

Wije, wyje,
wyje, wyje,
wije, ...

Jak uczy się wymowy

- 1) etap pierwszy – to rozwijanie u uczących się słuchu fonematycznego, czyli umiejętności rozróżniania dźwięków (metody receptywne)
- 2) wykształcenie prawidłowych wzorców kinestetyczno-ruchowych artykulacji (metody artykulacyjne)
 - imitacja (ważny kierunek powtórzeń)
 - odczytywanie tekstu
 - opis obrazka
 - rymowanki, łamańce językowe

Metody artykulacyjne

1. **Imitacja** – powtarzanie za modelem (naganiem, nauczycielem)
 - najpierw grupowo, chórem
 - stosować kontrast (pary minimalne!), np. kasa – kasza
 - dźwięk podawać w wyrazie (kontekst fonetyczny)
 - nowe wyrazy, wyrażenia powtarzać od końca, np. *krzesło – ło – sło - krzesło*
2. **Odczytywanie** fragmentów tekstu – dialogów, list wyrazów etc.

3. Opis obrazka ->

4. **Technika pytań i odpowiedzi** - obserwacja wymowy ucznia skupionego na tworzeniu zdania

5. **Tłumaczenie** – dobieramy takie zdania do tłumaczenia, że uczeń musi wymówić wyrazy, których wymowę chcemy sprawdzić.

I inne: nagrywanie, wierszyki, łamańce językowe...

Język rosyjski, ukraiński, białoruski²⁷

Słabe różnicowanie kategorii miękkości,
mylone pary minimalne:
list : liść, jest : jeść.

Słabe różnicowanie kategorii zmiękczenia,
mylone pary minimalne:
misia : misja; akcie : akcje; Lila : lilia.

Słabe różnicowanie w : ł; mylone pary minimalne:
wata : lata; wózki : łuski; powożę : położę.

Słabe różnicowanie spółgłosek szczelinowych w opozycji
do sekwencji szczelinowa + zwarto-szczelinowa;
mylone pary minimalne:
Gosie : goście; mieszanie : mieszczanie.

Za: L. Madelska, Bliźniacze słowa, Lublin 2010.

Strona wymowapolska.pl – test przesiewowy określający stopień percepcji dźwięków mowy

The screenshot shows the 'Wymowa Polska' website interface. At the top, there is a navigation bar with the title 'Wymowa Polska' and four menu items: 'WSTĘP', 'TEST' (highlighted with an orange bar), 'ĆWICZENIA', and 'O STRONIE'. The main content area features a large illustration of two people sitting at desks, writing. Overlaid on this are several text boxes and icons. In the top left, there are icons for a speaker and a hand cursor. A speech bubble on the left contains instructions for 'KROK I' and 'KROK II'. Another speech bubble on the right explains the test structure. A small box at the bottom left indicates where to click to restart the test. A large blue 'START' button is centered at the bottom. The top right corner shows the progress '3 / 25'.

Wymowa Polska

WSTĘP TEST ĆWICZENIA O STRONIE

3 / 25

KROK II: Pokaż, co jest na obrazkach. Usłyszysz łącznie sześć słów z danej pary. Kiedy usłyszysz słowo – kliknij na odpowiadający mu obrazek poniżej. Jeśli nie jesteś pewien, co pokazać, możesz ponownie kliknąć na tę ikonę, aby powtórzyć sygnał.

KROK I: Posłuchaj, co jest na obrazkach. Dowiesz się jak rozwiązać zadanie.

Tu klikasz na odpowiednie obrazki.

Tutaj widzisz, na którym zadaniu jesteś. Test za każdym razem przebiega inaczej – składa się z 25 losowo generowanych zadań. Każde zadanie dzieli się na 6 pytań. Jeśli odpowiesz na przynajmniej 5 z nich poprawnie – zadanie zostanie zaliczone. Po ukończeniu 25 zadań otrzymasz swój wynik.

Tutaj możesz zacząć test od początku.

START

© Liliana Madelska | Kontakt | Do pobrania | Podziękowanie

created by White Ducky

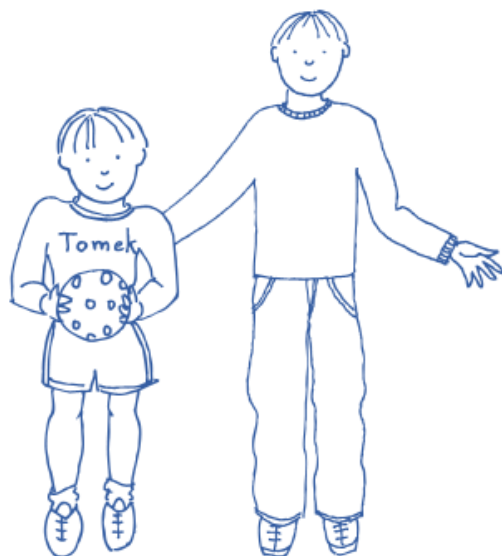

1 / 20

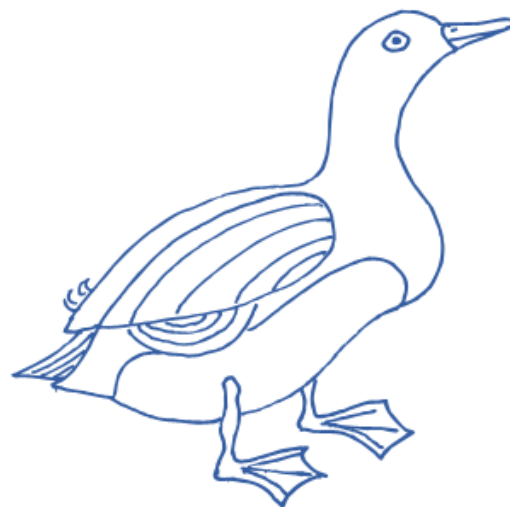
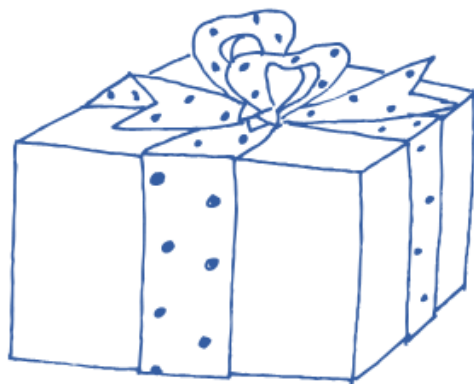

2 / 24

3 / 24

Wybierz ćwiczenie **w zimie - w Rzymie**

Karta badania mowy (L. Madelska

Bliźniacze słowa)

Grupa	Percepcja	Wymowa	Paronimy oraz grupy wyrazów: miejsce na zapis fonetyczny, komentarze
0			proszę : prosię
1			but : buty
2			Tomek : domek
3			paczka : taczka : kaczka
4			kot : kos : koc
5			pasek : piasek
6			ładna : ładne : ładny : ładni
7			piszę : pisze : piszą
8			wije : wyje
9			bada : wada
10			mata : maca : macza
11			puka : półka
12			wózki : łuski
13			pakuje : parkuje
14			kulka : kółka : kurka

Karta badania mowy (L. Madelska

Bliźniacze słowa)

15			Ala : fala : sala : hala
16			kosa : koza
17			cień : dzień
18			kasa : Kasia : kasza
19			buzia : burza
20			ciapki : czapki
21			list : liść
22			buraki : braki
23			leki : lekki
24			dżemy : drzemy
25			Olimpia da : olimpiada

Co to znaczy, że wymowa jest poprawna?

Proszę przeczytać głośno wyraz:

poszliśmy

Gdzie pada akcent?

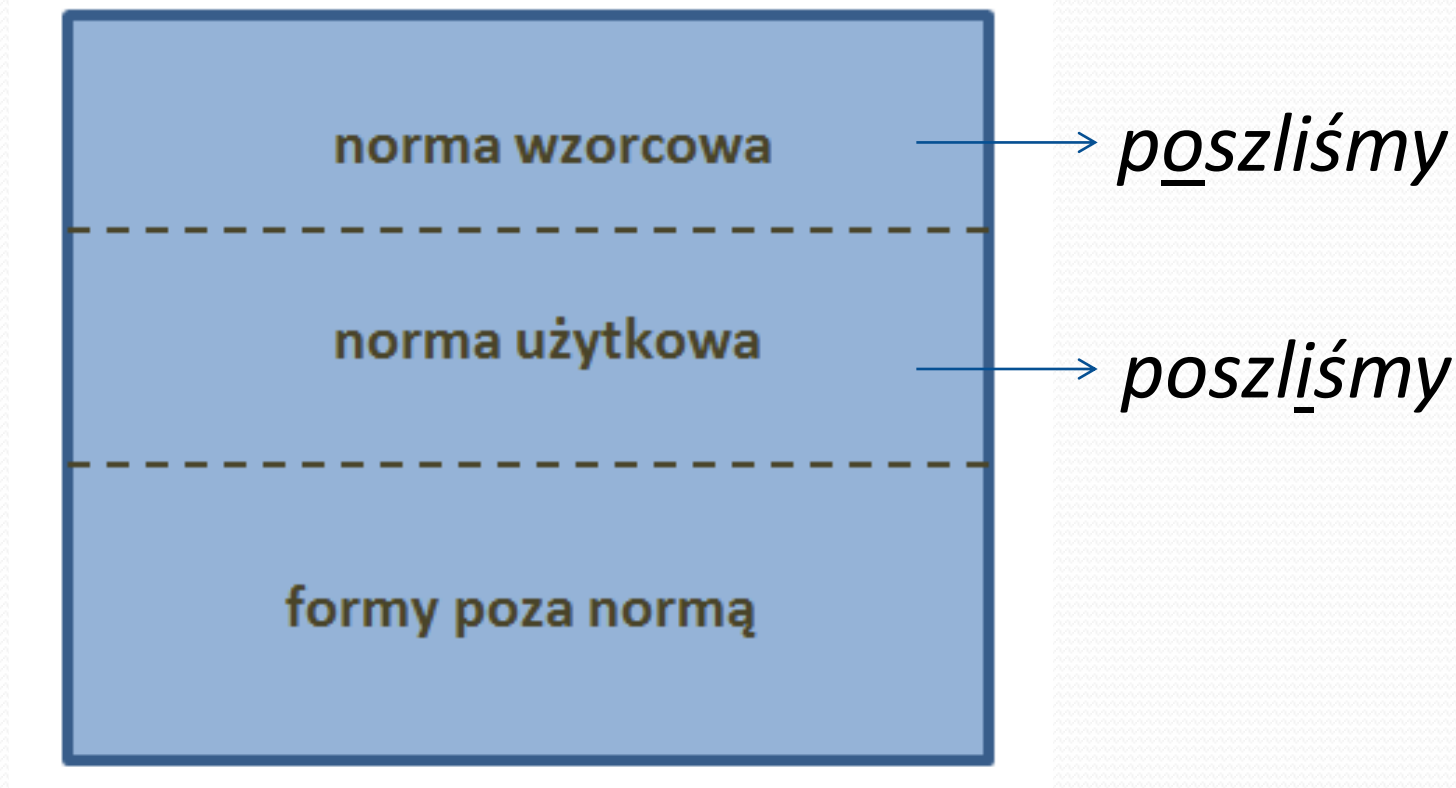
Co to znaczy, że wymowa jest poprawna?

poszliśmy

?

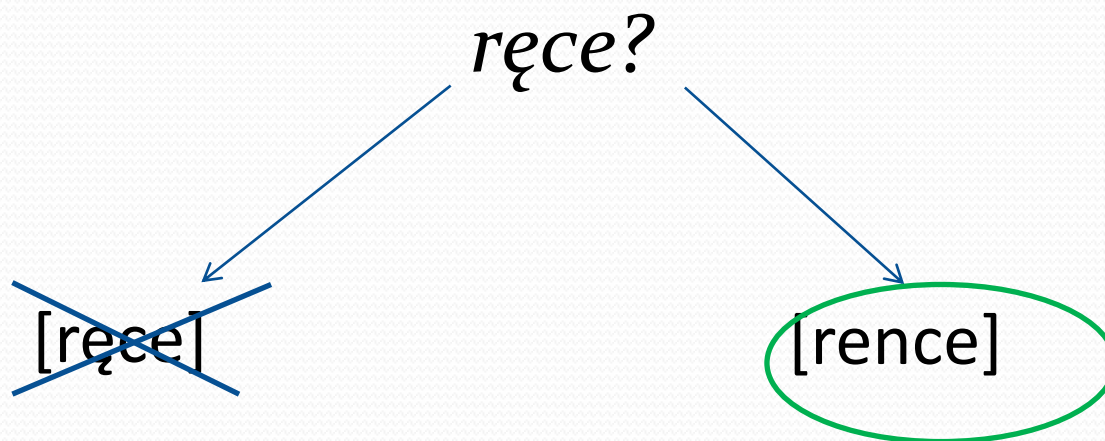
poszliśmy

Co to znaczy, że jakaś forma jest prawidłowa?

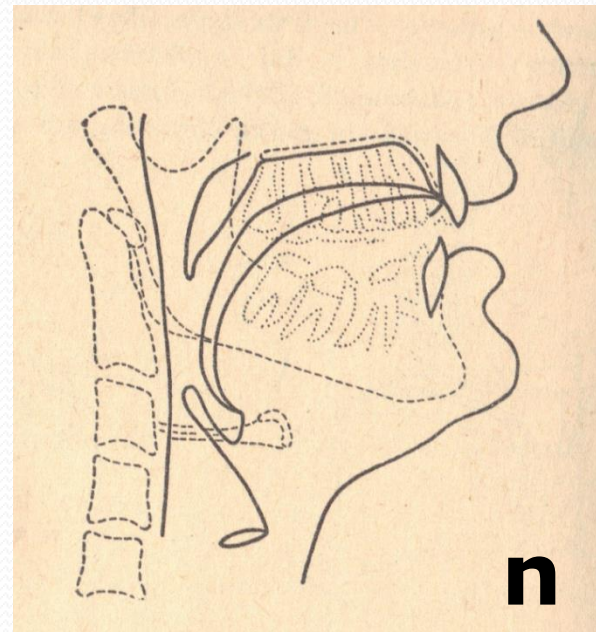
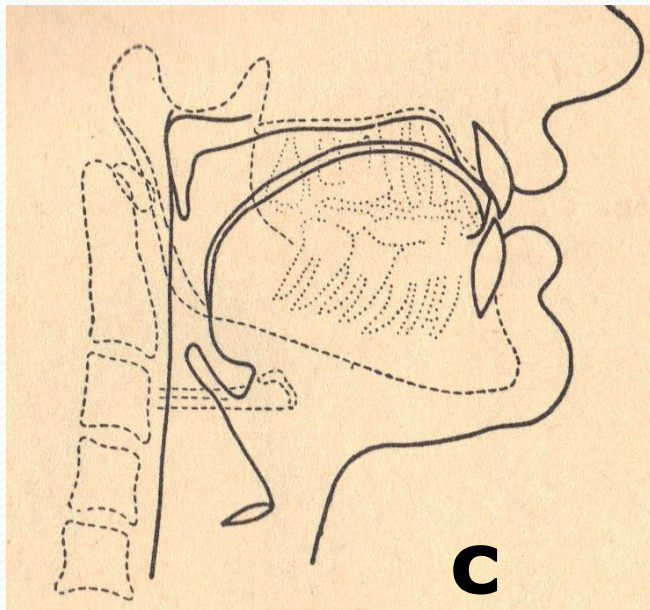
Realizacja ortograficzna nosowości

Jak poprawnie wymówić słowo

Realizacja nosowości

ręce [rence]

ęc > [enc], np. więcej, bęc, kręcę; podobnie idąc [idonc]
ęt > [ent], np. tędy, okręty; podobnie prąd [pront], stąd

Start 1 – alfabet

A asystentka
B bank
C cytryna
D dyrektor
E encyklopedia
F film
G gitara
H hotel
I informacja
J jeden
K komputer
L lampa
M mapa
N numer
O oliwa
P parasol
R radio
S student

T telefon
U uniwersytet
W wino
Z zegar

A piątek
Ć ćma
Ę ręka
Ł ładny
Ń koń
Ó komórka
Ś środa
Ż żrebak
Ż inżynier

CH chaos
CZ czek
DZ dzwonek
DŹ dźwig
DŻ dzem
SZ szary
RZ rzeka

3a numery

Proszę słuchać

Litery *ę* i *ą* są wymawiane jako samogłoski nosowe tylko przed szczelinowymi, tj.: *s, z, sz, ż, rz, ś, ź, ch, h*

- *wąs*
- *brąz*
- *wiązać*
- *wąchać*
- *stęchły*

Ale:

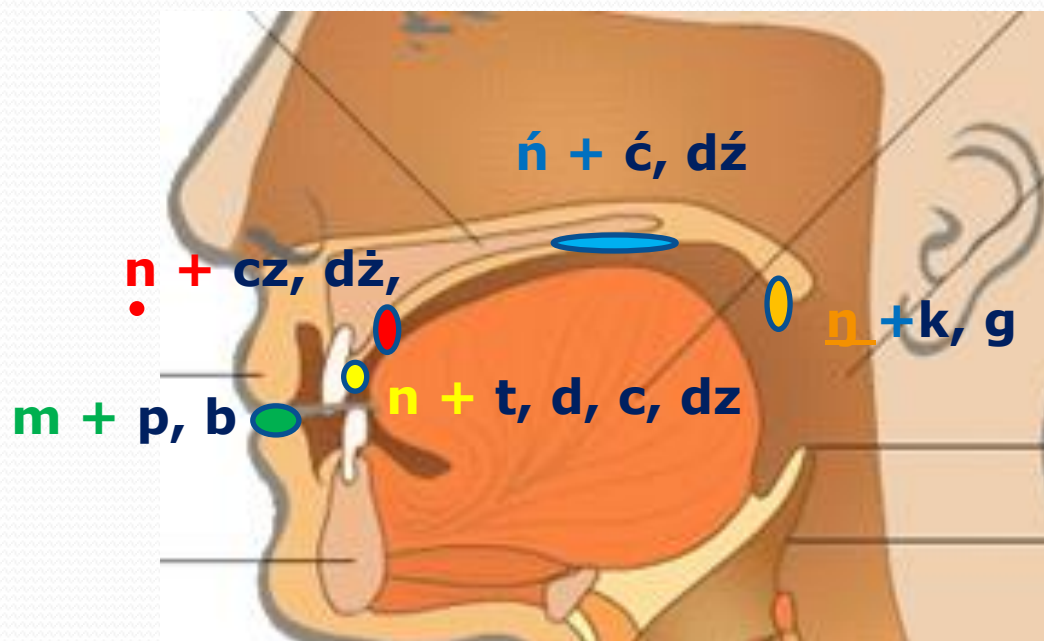
ząb, trębacz, pięta, drąg, rączka...

Z kolei: *awans, trans...*

mogą być wymówione asynchronicznie [ą, ę]

Wymowa ę i ą przed nieszczelinowymi

(wargowymi, zębowymi, dziąstłowymi miękkimi, tylnojęzykowymi)

Realizacja nosowości

- formy czasu przeszłego: samogłoska *ą* występująca przed spółgłoską *ł* traci rezonans nosowy – wymawiamy ją jak samogłoskę ustną *o*, np. [*doł*, *płynoł*, *wziółem*]. Wymowa ta nie ma wpływu na pisownię; piszemy tutaj zawsze *ą*: *dął*, *płynął*, *wziąłem*;
- *ę* + *l*, *ł* wymawiamy podobnie: *wzięli* [*wzieli*], *wzięły* [*wzięły*];
- uczulenie dzieci na 1 os. lp. – nie słyszą, ale pisze się *ę*; a nauczyciel powinien wymawiać [*ę*];
- uwaga na koniugacje: *rozumiem* (jak *wiem*), nie **rozumię*

Trudne do rozróżnienia samogłoski: *y* - *e*

- Na czym polega różnica w wymowie?
- wyjście vs. wejście
- Proszę wyjść. vs. Proszę wejść.

Start 1

S - SZ

14a

Proszę słuchać

18

S

sam
masa
Sylvia
sroka
ser
restauracja

SZ

Warsszawa
szyńska
reszta
szary
szansa
paszport

14b

Proszę czytać

szafa, garstka, sala, deser, gruszka, wzrost,
pasztet, boski, warsztat, grosz, wodorost, mysz

14c

Proszę pisać

19

S czy SZ

Wi[]ła, ko[]a, []amolot, u[]ko, wek[]el, mar[]
su[]arka, na[]a, o[]try, ma[], []tylet, []nurek
[]ól, []arlotka, mia[]to, gru[]ka, pro[]to, ka[]a

14d

Proszę czytać

Seszele, szorstki, szasta, susza, szosa,
warszawski, starszy, szowinista, szósta

Jak prawidłowo wymówić wyrazy?

*robię, robią, mamę, paki, węgorz,
pączek, kręty, pędzi, ciężko, wąsy,
płynął, prąd, mąż, mąci, gęsty, wtedy,
grząski, piątek, dęby, chcąc, pęczek,
sądzi, miesiąc, węższy, ląd, prędko,
tępy, rąbie, zmęczony, wzięli, wziął,
męka, ząb, jakiś, mąka, idą, proszę
kawę, węże, trąbka, będę*

Proszę zapisać wyrazy i sprawdzić pisownię:

- *misja,*
- *misia,*
- *wizja*
- *mania,*
- *szczenię,*
- *wacie,*
- *Mania,*
- *łatka,*
- *mieszczanie,*
- *mieście,*
- *jeść,*
- *szczebiot,*
- *ścieg,*
- *ciekną,*
- *szczelinie,*
- *jest,*
- *ścielił,*
- *łuski,*
- *powidła,*
- *bałwan,*
- *Gosię,*
- *poszczę*
- *cenny*

Dziękuję za uwagę!